

Til læraran

Leikur í talvi - uppgávur

Ragnheiður Gestsdóttir

Leikur í talvi

Laurina Niclasen týddi úr íslenskum

Bókadeild Føroya Lærarafelags 2006

NÁM

Rithøvundurin er íslenska Ragnheiður Gestsdóttir. Lærari, sálarfrøðingur umframt myndlista- og bókmentafrøðingur. Lærari og sálarfrøði er gott grundarlag fyri at skriva um hetta evnið. Ragnheiður kennir skúlabarnalívið, ikki minst tey við trupulleikum.

Hevur eisini skrivað *Svørðberin*, sum kom út á føroyskum í 2007.

”Eg haldi ikki, at tú verður happað, tí tú ert rak ella reyðhærd, men tí tú ikki bítur frá tær. Tú verður verandi offur,” skrivur Ragnheiður á baksíðuni. Tað tykist, sum hetta er eitt av endamálinum við bókini. Vit síggja fleiri ferðir, at Sóley umber seg sjálva og finnur orsøkir til ikki at siga frá.

Áðrenn tit lesa bókina, kanst tú lata næmingarnar skriva nakrar spurningar um evnið happing. Lat tey eisini skriva ein ella fleiri setningar um, hvat tey halda hevur týdning fyri at steðga ella forða fyri happing. Gev pláss fyri, at tey fortelja um tað; fleiri kenna helst okkurt dømi.

Lat næmingarnar seta orð á, hvat og hvussu ein góður flokkur er. Uppgávan leggur upp til at lata tey seta orð á hetta áðrenn tey lesa bókina og taka afturíftur, tá ið bókin er lísín. Vit sleppa neyvan undan, at onkur næmingur happar, men ein flokkur eigur ikki at góðtaka, at nakar verður happaður. Lær næmingarnar, at tey altíð eiga at siga frá, um onkur í flokkinum verður happaður.

Tað er ofta gott, at lærarin lesur 1. part upp fyri flokkinum. Helst skal lærarin lesa fleiri partar ella alla bókina upp. Tey kunnu eisini lesa upp fyri hvørjum øðrum í bólki og lesa partar fyri seg sjálv. Uppgávur eru gjørdar til allar partarnar, so skift verður ímillum lestur, skrivligar og munnligar uppgávur í bólki, pari ella hvør sær.

Áðrenn hvørja uppgávu er orðabókin, har orð eru, ið næmingarnar kanska hava trupult við at skilja. Harafturat kunnu sjálvandi vera orð, ið ikki standa har. Lat tí næmingin ”sprota” mógulig orð, ið hann ivast í.

At brúka orðafellini, ið hava nakað við innihaldið í søguni at gera, er ein háttur at leiða tey inn í evnið.

Í endanum skilja vit heitið á bókini, men perman leggur upp til, at vit kunna okkum um talvfólkið, kanska serliga riddaran, sum vit síggja hann á bakpermuni. Hesturin á permuni er ”livandi”, minnir um sirkushest. Genturnar – ella tað kundu verið ein genta og ein drongur, tað skal lærarin helst ikki avdúka ov tíðliga – síggja út til at vera góð vinfólk, sum eru á ferð; tey flyta seg út úr myndini. Bakgrundin, sum eru talvpuntar, eru ikki svartir og hvítir, men hava heitari litir. Tingini eru kanska ikki so týðiliga røtt ella skeiv, ikki so svart/hvít. Tit kunnu tosa um, at tað móguliga liggur ein symbolikkur í hesum, at reglar eru fyri flyting av talvfólkinum, og hvussu ymiskir reglar eru fyri tey ymisku talvfólkini (s.84). Er tað soleiðis í søguni, at summu kunnu loyva sær ymist, ið onnur ikki kunnu? Kanska onkur í flokkinum telvar, lat tey greiða frá.

Leikluturinn hjá foreldrunum í söguni er týðningarmikil at fáa fram. Sóley væntar, at mamman er kedd, tí pápin hefur eina nýggja konu. Men kedd er mamman ikki, skilja vit so hvørt sum vit lesa. Foreldur Lindu skilja ikki, at Linda hefur trupult at spyrja um klavertímar; enn eitt dømi um, at børn halda seg vita, hvat foreldur hugsa og øvugt. Dømið um, at pápin og Guðrun ikki ivast í, at Sóley verður glað fyri kamarið er enn eitt dømi um hetta. Foreldur, ið eru farin hvør til sitt er eitt evni, ið fleiri kenna til og er upplagt samrøðuevni.

Í bókini finna vit nógv dømi um, hvussu happing ávirkar tann happaða. Vit síggja fleiri ferðir, at Sóley verður ótrygg, tá hon mætir floksfeløgum. Dømi um, hvussu Linda kann bjarga henni burtúr happingini, eru fleiri. T.d. hevði Sóley brúk fyri Lindusa hjálp fyri at fáa áræði at fara at telva, tí hóast hon segði nei, so visti Linda, at Sóley hevði hug, men manglaði dirvi.

Vit hoyra ikki um, hví Báara og hini happa Sóley. Men hetta er eitt evni, ið er upplagt at taka upp. Man tað vera vanligt, at tílíkt kann henda, uttan at lærarin sær trupulleikan? Er tað í lagi, sum lærarin og stjórin gera? Eitt gott høvi hjá læraranum at spyrja flokkin um nakað tílíkt er farið fram í aktuella flokkinum.

Umhvørvið, har genturnar bógva, er ymist. Tit kunnu arbeiða við muninum á nýggjum og gomlum bústaðarøki. Síggja vit dømi um, at søgan gongur fyri seg í Íslandi/Reykjavík?

Evni at tosa um til einstøku partarnar:

1. Einsemi. Sóley traðkar ikki á strikurnar á veg í skúla, men á veg heim. Hví arga tey hana við húgvuni, høvdu tey argað onkran annan við sama slag húgvu? Hvat ger lærarin? Hvat fáa vit at vita um pápan?
2. Viðurskiftini við foreldrini, sum ikki bógva saman. Tá næmingar koma og fara. Um at sita einsamallur. Hví hefur hon einki sagt við læraran?
3. Um íbúðina hjá pápanum, sum hon ikki fer at síggja aftur. At venja klaver. Um onkur í flokkinum spælir okkurt ljóðføri. Hvussu tað ber til, at hon ivast í, um hon skal heilsa uppá floksfelagar? Hvat liggur í hesum: at hava eina brynju ella ein hjálm uttan á sær (s. 21)? Lagið heima hjá ommu og abba.
4. Hvat er við hettutroyggjuni frá nýggju damu pápa? Fimleikur í skúlanum. At hava pápan fyri seg sjálva. At hjálpa floksvinum. Halda hini hana reypa? At velja lið. Hvussu er best at gera? Skal lærarin vera hjástaddur, tá tey fara undir brúsu?
5. Viðurskiftini við báðar ommurnar og abbarnar. Kann hon lova at vera góð við Guðruna?
6. Tað gleðir Sóley, at Lindu dámar at koma heim til hennara, hon hevði ikki væntað tað.
7. Frítíðarítriv og kostnaður. Sambandið við Guðruna.
8. Nýggj og gomul hús. Yngri systkin.
9. Skúlastjórin í flokkinum. Lærarasleikjari. Orðini frá Lindu. Ikki at fortelja fyri foreldrunum.
10. Vinkonur siga frá. Mamman handlar. Sóley stúrir.
11. Linda fylgir henni fyri at hjálpa í einseminum. Hini fáa Sóley at kenna tað, sum tað er galið við henni.
12. At lata sum um. Dugnalig at telva.
13. Vánalig føðingardagsgáva. At flýggja. Um reglurnar fyri, hvussu talvfólk verða flutt.
14. Sóley roynir at hjálpa Lindu at sleppa at spæla klaver. Góð føðingardagsgáva.

Bókin *Lat eisini meg*, sum Halldóra Dam hefur skrivað, líkist hesari nógv innihaldsliga. Eisini er hon skrivað til sama aldursból. Eitt hugskot er at lesa partar úr henni, ímeðan tit lesa *Leikur í talvi*. Tit kunnu eisini velja at lesa nøkur brot, aftaná at *Leikur í talvi* er liðug. Sjálvandi ber til at lesa alla hesa bókina ella lurta eftir ljóðbókini.

Niðanfryri eru nokkur dæmi, har hóskaandi er at **samanbera bókurnar**:

Í 2. parti í *Lat eisini meg* eru leiklutirnir hjá **floksfelögunum** lýstir. Samanber teirra atferð við leiklutin hjá Báru og hinum í flokkinum hjá Sóley. Lærarin kann lesa partin upp fyri næmingunum ella velja eitt brot, sum næmingarnir sjálvir lesa.

Í 3. parti í *Lat eisini meg* verður **einsemi** lýst. Hvussu hevur høvuðspersónurin tað? Les henda partin upp fyri flokkinum og lat næmingarnar finna dæmi í *Leikur í talvi*, sum líkjast og kanska eisini dæmi, ið bróta frá.

Les 6. part í *Lat eisini meg* og lat næmingarnar samanbera **foreldraleiklutirnar** í bókunum báðum. Hvør er munurin á viðurskiftunum ímillum genturnar og foreldur teirra?

Í 7. parti hoyra vit um, tá ið gentan **flýggjar** frá pápa sínum. Hygg at tekstinum her og samanber hann við støðuna, tá ið Sóley rýmur frá pápa sínum. Hvat eyðkennir hesar báðar tekstir?

Hvussu síggja báðar genturnar seg sjálfar? Hygg á s. 33 í *Lat eisini meg*, finn eitt dæmi í *Leikur í talvi*, sum minnir um hetta, har Sóley lýsir seg sjálva.

Les s. 38. Hvussu er Rita øðrvísi enn hini børnini? Hvønn minnir hon um? Hvat líkist og hvat er ymist við Ritu (*Lat eisini meg*) og Lindu (*Leikur í talvi*)?

Læraraleiklutirnir í báðum flokkunum eru ymiskir. Lýs munin.

Her eru fleiri upplagdar samanberingar, so sum ommurnar báðar (s. 29-31 í *Lat eisini meg*), hvussu tær hava tað við føðingardøgum (s. 32, 86-87 *Leikur í talvi*), hvussu tað hjálpir teimum at fáa folk, ið stuðla teimum, (s. 35, 77-78 í *Lat eisini meg*).

Nýggj genta í flokkinum (s. 39 í *Lat eisini meg*)

Hetta eru nokkur dæmi, og ivaleyst kunnu næmingarnir sjálvir finna fleiri.

Ein bioyrking er góður háttur at lýsa ein persón. Um næmingarnir ikki hava brúkt henda arbeiðsháttin fyrr, er kanska best at velja burturúr og strika ein part av uppgávuni, t.d. punkt 6 – 9. Bioyrkingin skal helst gerast í bólki ella pari, soleiðis at eingin næmingur arbeiðir einsamallur.

1. Skriva navnið á persóninum (Sóley ella Linda).
2. Skriva trý lyndiseyðkenni, ið hóska til persónin.
3. Familjuviðurskifti (dæmi: systir, dóttir, osfr.).
4. Skriva trý dæmi um, hvønn ella hvat persóninum dámar.
5. Skriva trý dæmi um, hvat persónurin fólir.
6. Skriva trý dæmi um, hvørjum persónurin hevur brúk fyri.
7. Skriva trý dæmi um, hvørjum persónurin er bangin fyri.
8. Skriva trý dæmi um, hvat persónurin vil geva.
9. Skriva trý dæmi um, hvørjar dreymar persónurin hevur.
10. Stað, umhvørvi og bústaður.
11. Skriva fornavn og eftirnavn.

Tú skalt gera soleiðis:

Skriva yrkingina í tekstskjal. Tú skalt ekki skriva töluni inn, bara orðini í yrkingini. Finn eina vakra skrift, og vel mögulega litaða bakgrund, kant og kanska myndir. Uppsetingin skal hóska til persónin, sum yrkingin er um.

Skrivið yrkingarnar út og lesið tær upp í flokkinum

Í skúlahøpi verða vit neyvan liðug at viðgera hetta evni. Tað eru fleiri bøkur og filmir, ið viðgera evnið. Eisini stuttfilmir um t.d. happing á netinum eru at finna á youtube.com.

Her eru tvey dømi:

<https://www.youtube.com/watch?v=f14yymMHiYc>

<https://www.youtube.com/watch?v=a9LVXZwTsgM>

Helst kenna næmingarnir aðrar bøkur, ið eru um somu evni. Umframt *Lat eisini meg*, er *Regin og Sára* væl kend ímillum okkara næmingar.

Tað ber til at taka samanum og gera stutta lýsing, har endamálið er at steðga happing. Hetta kann verða gjørt á pappíri ella digitalt.

Her eru nógvir móguleikar, og ætlanin er at lærarin kann velja burturúr.

Góðan arbeiðshug!